

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління
та національної безпеки
Кафедра економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного
управління

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ХРОБУСТ ДМИТРО СЕРГІЙОВИЧ
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК: 351.862
(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
ЦИВІЛЬНОЮ БЕЗПЕКОЮ
(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

Д. С. ХРОБУСТ
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи:
ТИЩЕНКО Світлана Володимирівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

кандидат економічних наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління
за результатами попереднього захисту: **ХРОБУСТА Дмитра Сергійовича**
допущено до захисту.

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № _____ від « _____ » січня 2023 р.

Завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

к.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Валентина ЯКОБЧУК
(власне ім'я та прізвище)

« _____ » січня 2023 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **ХРОБУСТ Дмитро Сергійович** захистив
(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:
сума балів за 100-бальною шкалою _____
за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____ - _____
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Настасія ПУГАЧОВА
(власне ім'я та прізвище)

АНОТАЦІЯ

ХРОБУСТ Д. С. Іноземний досвід публічного управління цивільною безпекою. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». – Поліський національний університет, Житомир, 2023.

У роботі було узагальнено та систематизовано основні теоретичні та прикладні аспекти організації публічного управління в галузі цивільного захисту з вивченням зарубіжного досвіду. Потреба в управлінському досвіді, впровадження моделей управлінських процесів, заснованих на системних взаємозв'язках теорії і практики. Удосконалено правове забезпечення відносин публічного управління як єдиної системи, впроваджено інформаційно-аналітичного механізму процедури прийняття управлінських рішень; розроблено системи аналізу та управління для забезпечення структурних і дієвих показників ефективності системи управління.

Враховуючи важливість впровадження зарубіжних досліджень в організації взаємодії різномірних структур, що виконують завдання в галузі цивільної оборони, а також передової практики підготовки кадрів і фахівців у цій галузі в українській системі цивільної оборони, планується використовувати міжнародний досвід впровадження єдиного підходу, профілактики, навчання і підготовки кадрів в галузі цивільної оборони, ввести розгортання в українську систему цивільного захисту.

Ключові слова: державне управління у сфері цивільного захисту, публічне управління, цивільний захист, інформаційно-аналітичне забезпечення, надзвичайна ситуація, захист населення.

SUMMARY

HROBUST D. Foreign experience of public management of civil security. – Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 281 «Public management and administration». – Polissia National University, Zhytomyr, 2023.

The paper summarizes and systematizes the main theoretical and applied aspects of the organization of Public Administration in the field of civil protection with the study of foreign experience the need for management experience, the introduction of models of management processes based on the system relationships of theory and practice. The legal support of Public Administration relations as a single system has been improved, and an information and analytical mechanism for the management decision-making procedure has been introduced; analysis and management systems have been developed to ensure structural and effective performance indicators of the management system.

Taking into account the importance of introducing foreign research in the organization of interaction between heterogeneous structures performing tasks in the field of civil defense, as well as best practices for training personnel and specialists in this field in the Ukrainian civil defense system, it is planned to use international experience in implementing a unified approach, prevention, training and training of personnel in the field of Civil Defense. introduce deployment to the Ukrainian civil protection system.

Keywords: public administration in the field of civil protection, public administration, civil protection, information and analytical support, emergency situation, public protection.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЦИВІЛЬНИМ ЗАХИСТОМ У КРАЇНАХ СВІТУ	8
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	17
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2	28
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ З ВРАХУВАННЯМ ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ	29
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3	41
ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46
ДОДАТКИ	49

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. На даному етапі свого розвитку українське суспільство обрало європейський шлях, який передбачає реалізацію конституційних засад демократичної та правової держави. Поточна ситуація з публічним управлінням в Україні погіршується через значні труднощі у зовнішньому середовищі, зокрема, через поширення коронавірусної хвороби (Covid-19) та повномасштабної війни, які виявила гострі проблеми в інформаційній сфері, системах охорони здоров'я, цивільного та соціального захисту, високому рівні високий ступінь невизначеності та непередбачуваності у світі щодо перспектив людського розвитку.

Нинішній стан технологічного навантаження, наявність природних і екологічних потрясінь призводить до тенденції збільшення числа надзвичайних ситуацій, а негативний вплив їх наслідків об'єктивно змушує нас розглядати це як серйозну загрозу безпеці особистості, громадськості і навколишнього середовища в цілому.

Звичні підходи до вирішення цих проблем в даний час не працюють, тому уряд країни визначив базовий підхід до реалізації державної політики у сфері національної безпеки України в цілому та у сфері цивільного захисту в цілому, щоб гарантувати, що всі ці питання будуть вирішені найближчим часом. Забезпечувати достатній рівень безпеки для життя населення, його захист від надзвичайних ситуацій, пожеж та інших небезпечних явищ зокрема. У цих умовах необхідна розробка стратегії державної безпеки та цивільного захисту населення та безпеки України, в якій визначаються загрози національній безпеці у сферах громадської безпеки та цивільного захисту, а також способи досягнення цілей і реалізації політичних пріоритетів держави в цих областях, зокрема, для забезпечення готовності Збройних сил і засобів до планового виконання завдань, керівництва розвитком ДСНС.

У колі питань, які вивчають вітчизняні та закордонні науковці знаходяться питання розвитку публічного управління. Авторитетні ідеї в

привнесли: Г. Атаманчук, А. Балашов, Ю. Кальниш, О. Непомнящий, О. Пархоменко-Куцевіл, М. Сасієні, С. Сімак, Г. Ситник, Ю. Тихомиров та ін.

Публічне управління у сфері цивільного захисту вивчали О. Альбощій, М. Андрієнко, П. Волянський, Н. Клименко, А. Любінський, С. Потеряйко, А. Терент'єва, О. Федорчак та ін.

Незважаючи на велику кількість наукових досліджень в області публічного управління, проблема вдосконалення теоретичних і методологічних основ функціонування і розвитку системи цивільного захисту недостатньо вивчена і вимагає окремого наукового дослідження, що зажадало перевірки концептуального підходу до розробки цієї системи в невизначених умовах.

Мета і завдання роботи. Метою кваліфікаційної роботи є створення і обґрунтування теоретичних і методологічних засад функціонування української системи цивільного захисту з врахуванням іноземного досвіду та розробка перспективних напрямів її вдосконалення.

Досягнення визначної мети передбачає виконання таких *завдань*.

- вивчити теоретичні засади публічного управління цивільним захистом у країнах світу;
- проаналізувати механізми публічного управління в системі цивільного захисту;
- запропонувати напрями розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту України з врахуванням іноземного досвіду.

Об'єкт дослідження - процес забезпечення публічного управління системою цивільного захисту України з врахуванням іноземного досвіду.

Предмет дослідження – теоретичні та методологічні основи діяльності та розвитку системи цивільного захисту України.

Методи дослідження (із зазначенням конкретного застосування кожного методу). Основою дослідження є наступні методи: сучасна теорія публічного управління, наукові роботи основоположних вітчизняних і зарубіжних вчених з вивчення теоретичних і методологічних основ державного управління в цілому і в галузі цивільного захисту зокрема, нормативно-

правової бази, статистики, які разом утворюють інформаційну базу і складають основу інформаційного розвитку.

Було застосовано ряд загальних і спеціальних методів і підходів, відповідних поставленій мети, а саме: методи системного аналізу і синтезу, систематизації та порівняння використовуються на всіх етапах магістерської роботи для всебічного вивчення об'єкта і предмета, зокрема, при аналізі результатів попередніх наукових досліджень українських і зарубіжних вчених; абстрактно-логічний метод використовується для встановлення сутності і взаємозв'язку основних теоретичних понять і категорій в дослідженні.

Елементами наукової новизни. Полягає у вирішенні актуальної наукової задачі в галузі публічного управління, яка полягає в поясненні теоретичних основ і науково-методологічних дефініцій, що встановлюють особливості функціонування і розвитку системи цивільного захисту, а також шляхи його вдосконалення в сучасних невизначених та складних умовах.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Результати кваліфікаційної роботи доповідались на трьох науково-практичних конференціях в Поліському національному університеті, що нашло відображення в трьох наукових публікаціях.

Практичне значення отриманих результатів. Теоретичні положення, висновки, практичні рекомендації дослідження можуть бути використані в діяльності органів виконавчої та законодавчої влади, а також органів місцевого самоврядування для вдосконалення взаємодії між органами і системою цивільного захисту під час ліквідації наслідків техногенних та природних надзвичайних ситуацій та її сучасне інформаційно-аналітичного забезпечення.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційну роботу викладено на 46 сторінках. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЦИВІЛЬНИМ ЗАХИСТОМ У КРАЇНАХ СВІТУ

Захист населення від наслідків надзвичайних ситуацій та система державного управління є важливим аспектом соціальної політики держави. Останнім часом фахівці державного управління цивільної оборони та захисту приділяють все більше уваги розробці механізмів реалізації та розвитку державної політики в галузі.

Рішенням Ради Європейського Союзу та Європейського Парламенту 1313/2013/Eu «Про механізм цивільного захисту Союзу» [39] визначає оцінку, розуміння можливості управління ризиками та планування управління цими ризиками на національному рівні з метою визнання обов'язкового характеру управління ризиками кожною державою-членом (це 32 держави, з яких 28 це члени ЄС) і забезпечує системний підхід до управління надзвичайними ситуаціями, який передбачає організаційні заходи, необхідні для запобігання ризикам, забезпечення готовності до ризиків та усунення їх наслідків [18, с.28] та сприяння координації в галузі цивільного захисту задля підвищення ефективності систем запобігання стихійним лихам та антропогенних катастроф, забезпечення готовності до них та реагування на них, забезпечення захисту населення у разі природних стихійних лих, стихійних лих техногенних катастроф [20, С.180] і приймати управлінські рішення з метою забезпечення термінового реагування [35].

Центральна система цивільного захисту має вагове значення для забезпечення національної безпеки більшості провідних країн, а також у міжнародних структурах безпеки. Сьогодні цивільний захист – це комплекс стратегічно важливого забезпечення функціонування держав, призначений для виконання завдань, спрямованих на захист громадян та економічну підтримку країн у надзвичайних ситуаціях, а також для проведення рятувальних та інших аварійно-відновлювальних робіт у постраждалому районі. Зараз у провідних

країнах існують національні системи централізованих систем управління зі створеною функціональною структурою людей, сил і засобів [21, С.290].

Як приклад, може служити міжурядова організація, Міжнародна організація цивільної оборони, ціллю якої є підтримка розвитку національних структур для захисту населення і вжиття заходів щодо захисту майна і навколишнього середовища в разі стихійних або техногенних надзвичайних ситуацій [25].

Нині Міжнародна організація цивільної оборони об'єднує 59 держав в якості повноправних членів, в той час як 16 країн мають статус спостерігача і 22 є афілійованими членами. Україна долучилася до Міжнародної організації цивільної оборони в 1998 році в якості спостерігача.

Основна діяльність Міжнародної організації цивільної оборони включає: підготовку національного персоналу в області управління надзвичайними ситуаціями; надавати технічну допомогу державам у створенні та вдосконаленні систем запобігання надзвичайним ситуаціям та захисту населення від їх наслідків; поширювати досвід і знання в області цивільного захисту, а також в питаннях управління надзвичайними ситуаціями.

Розповсюдження світового досвіду в системі цивільного захисту відбувається через Центр документації Міжнародної організації цивільної оборони через видання журналу «Громадянська оборона» (чотирма мовами) [25] [16].

Досвід переважної більшості провідних країн світу показує, що існуючі моделі управління надзвичайними ситуаціями надають різні потенційні можливості. Механізми прийняття адміністративних рішень має відповідні специфікації в кожній країні. Національні риси реалізації цього в цілому єдиного процесу обумовлені не тільки різними історичними традиціями, а й різним менталітетом і моделлю державного управління вивчення зарубіжного досвіду повинно проводитися з урахуванням теоретичних основ діяльності органів влади кожної країни [36].

Вивчення статистичних даних свідчить про збільшення різноманітності та серйозності надзвичайних ситуацій, зміну характеру та виникнення нових видів надзвичайних ситуацій як в Україні, так і за кордоном, так що в сучасних умовах органи державного управління змушені виконувати функції, що пов'язані з надзвичайними ситуаціями, додаткові складні завдання, що вимагають особливої форми їх виконання.

Незважаючи на існуючу різноманітність в структурі систем державного управління, що працюють в небезпечних умовах і виникненні всіляких надзвичайних ситуацій, досвід роботи за кордоном в області запобігання та реагування на надзвичайні ситуації важливий і необхідний для вивчення в Україні.

Ми виділяємо найбільш важливі питання, які, на наш погляд, повинні бути запозичені з системи центральних процесингів зарубіжних країн: організацію взаємодії різнорідних структур, що виконують завдання в області цивільного захисту, і інноваційні методи навчання менеджерів і фахівців в цій області [25].

Слід зазначити, що сучасна спеціальна структура, що відповідає за реалізацію політики в цій галузі, є спільною рисою систем державного управління країн світу для реагування та ліквідації надзвичайних ситуацій.

Так, у Сполучених Штатах одним з таких агентств є Федеральне агентство з надзвичайних ситуацій – FEMA, незалежне від федерального уряду агентство, підпорядковане президенту. Одним із завдань, покладених на FEMA, є посилення захисту систем зв'язку та оповіщення, а також забезпечення захисту та стійкої ефективності федеральних та місцевих органів влади в організації та виконанні завдань цивільного захисту, а також в організації взаємодії, навчання та спільного тренування поліцейських та пожежників з питань боротьби з терористичними проявами на локальному рівні.

Крім вище викраденого, FEMA встановлює відповідальність за підготовку та навчання населення, проведення наукових заходів з ключових питань охорони здоров'я, поширення ключової медичної інформації серед

населення та участь компаній та інших установ у ключових заходах щодо цивільного захисту .

Корисний досвід Сполучених Штатів у загальному розвитку органів державного управління цивільним захисту. Глава FEMA також є головою комісії з надзвичайних ситуацій, до складу якої входять віце-президенти з питань внутрішньої безпеки, внутрішніх справ та внутрішніх урядових справ, посадові особи з адміністративних та бюджетних питань [21].

Головою цивільного захисту кожного штату на локальному рівні є голова цивільного захисту штату з своїм власним персоналом. Крім того, в округах, районах і містах створюються місцеві штаби. На практично всіх підприємствах, на яких працює п'ятдесят та більше співробітників, створюються комітети цивільного захисту на чолі з директорами цих підприємств [19, С. 82].

Концепція інформаційної підтримки FEMA привертає увагу. На сьогоднішній день в США налічується більше шести тисяч диспетчерських центрів, які приймають повідомлення на єдиний номер 911, значна частка з яких оснащена спеціальним обладнанням, яке при надходженні повідомлення до відомства виводить номер телефону на екран оператора, а також адреса особи, яка надає відповідальній особі своєчасну, достовірну, адекватну і, в цілому, корисну інформацію для прийняття управлінського рішення про надання допомоги населенню [21, С. 291-292].

Однак, крім корисного досвіду ефективності цієї організації, необхідно також враховувати недоліки в її роботі, які ховаються в розмаїтті дорогих і повторюваних адміністративних органів, функцій і завдань, що ускладнюють процес управління під час реагування на надзвичайні ситуації.

Подібні державні служби захисту населення та територій також діють у Великобританії: Управління цивільного захисту при Міністерстві внутрішніх справ, у Німеччині це Федеральне бюро цивільного захисту, що підпорядковується виключно канцлеру, у Франції – Національне бюро цивільного захисту та цивільної безпеки МВС, в Італії це Національна служба цивільного захисту як частина Міністерства цивільного захисту, Японія –

Система захисту від катастроф очолювана Центральною радою при прем'єр-міністрі країни, в Чилі це національна система цивільного захисту, яким керує Національне бюро з надзвичайних ситуацій при Міністерстві внутрішніх справ. Основними завданнями цих державних служб є організація і здійснення заходів щодо запобігання природних та техногенних катастроф, підготовка до непередбачених обставин, ліквідація наслідків аварій, катастроф і т.д. [12].

Подібний організаційний підрозділ діє також і в Канаді. Прем'єр-міністр відповідає за вирішення основних проблем цивільного захисту та призначає одного з міністрів федерального уряду, відповідальних за цивільний захист. Функції які виконують міністри регулюються Міністерством громадської безпеки та цивільного захисту (РБЕРС) під керівництвом міністра громадської безпеки та цивільного захисту. Через відсутність спеціальної підготовки в центральній системі цивільного захисту Канади у вирішенні цих завдань беруть участь поліція, пожежники, медичні установи та військові. У разі виникнення надзвичайної ситуації, за необхідності, створюються мобільні аварійно-рятувальні підрозділи для дій у районах, де виникають такі обставини [31, с. 293].

Критерії поділу функцій при здійсненні діяльності органів та заходів щодо цивільного захисту та реалізації завдань інформаційного забезпечення в європейських країнах мають особливості.

Таким чином, Британська модель комплексного управління надзвичайними ситуаціями описує комплексні заходи з організації запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків і включає наступні основні етапи: прогнозування, оцінка, запобігання, готовність, реагування та відновлення [19, с.28]. Закон про цивільний захист, прийнятий у 2004 року забезпечує єдину правову основу для організації ЦЗ у Великобританії. Частина 1 цього Закону визначає обов'язки певних організацій щодо готовності до різних надзвичайних ситуацій, частина 2 наділяє уряду додатковими повноваженнями в разі виникнення надзвичайних ситуацій, а частина 3 містить додаткові закони для підтримки перших двох частин. Основоположним

органом комплексного управління надзвичайними ситуаціями є секретаріат з надзвичайних ситуацій серед цивільного населення, який виконує функції глобальної платформи щодо зниження ризику виникнення лих, основною метою якої є підвищення стійкості країни до негативних наслідків лих в процесі збалансованого розвитку держави [26, с. 29].

Організацією цивільного захисту в Польщі управляє Національна цивільна оборона, функції захисту населення від надзвичайних ситуацій виконує штаб-квартира державної пожежної служби. На рівні муніципалітетів, округів та воєводств існують департаменти з управління кризовими ситуаціями, які відповідають за реагування на надзвичайні ситуації та публікують висновки щодо планів цивільного захисту, які є найважливішою підготовкою у разі загрози для населення. Реагування на надзвичайні ситуації здійснюється за допомогою дій спеціальних кризових груп, сформованих на місцевому, локальному або загальному рівні, склад яких визначається місцевою владою. Залежно від ступеня заподіяної шкоди, для ліквідації органів самоврядування та установ, організацій в надзвичайних ситуаціях – Федеральний департамент цивільного захисту та ліквідації наслідків стихійних лих. Основу цивільного захисту складають підрозділи служби Цивільної оборони, які, як правило, знаходяться у веденні Федерального Союзу самооборони. Ця служба включає в себе Союз добровільних громадських організацій або тісно співпрацює з ним.

Щодо Франції, то невід'ємною частиною національної оборони країни є центральна система оборони Франції, якою безпосередньо керує міністр внутрішніх справ через центральне Міністерство оборони. Для реалізації завдань щодо захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій спеціальна функція в країні і цивільному захисті охоплює дії всіх гілок державної влади, концентруючи відповідальність держави і місцевих органів влади на виконанні завдань щодо попередження та ліквідації надзвичайних ситуацій та ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій [21, С.121). 3-5], [19, С. 82-84].

Слід зазначити, що шведське агентство з надзвичайних ситуацій у цивільній сфері (MSB) відповідає за планування та здійснення надзвичайних заходів, а також за проведення рятувальних операцій. У процесі реалізації основного завдання – попередження надзвичайних ситуацій та підтримки населення, MSB взаємодіє з системою обов'язкового медичного страхування та громадськими добровільними організаціями. У своїй роботі MSB також надає великого значення навчанню населення щодо надзвичайних ситуацій на основі освітніх, роз'яснювальних та профілактичних заходів. Організаційними підрозділами MSB є інформаційні та експериментально-аналітичні відділи, яким доручено проводити інформаційно-аналітичну діяльність, здійснювати заходи з інформування державної адміністрації та населення країни про безпеку та надзвичайні ситуації. Крім того, до складу MSB входять і інші відділи діяльність яких спрямована на запобігання надзвичайним ситуаціям, забезпечення реалізації надзвичайних заходів, міжнародного співробітництва, нагляду та адміністративним і правовим службам, а також співпраці з країнами ЄС. MSB очолює генеральний директор, який є членом ради директорів керівного органу цієї установи. Шведська система готовності до надзвичайних ситуацій спрямована на захист населення та життєво важливої інфраструктури від усіх небезпек на основі оцінки ризику надзвичайних ситуацій, готовності до реагування, а також заходів щодо запобігання, планування, готовності, реагування та відновлення. Він заснований, перш за все, на принципі відповідальності державної адміністрації, органів місцевого самоврядування та господарюючого суб'єкта за вжиття заходів щодо запобігання надзвичайних ситуацій, реагування на них та ліквідації їх наслідків [36].

Європейські країни дотримуються єдиного підходу до організації попередження надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків. Основними етапами цього підходу є прогнозування, профілактика, оцінка, готовність, втручання та відновлення. На кожному з цих етапів описуються заходи щодо зниження ризику виникнення надзвичайної ситуації. Одним з організаційних елементів системи управління надзвичайними ситуаціями в провідних

європейських країнах є створення спеціальної установи або організації, яка здійснює моніторинг ймовірності виникнення надзвичайної ситуації, виконує функції Національної платформи зі зниження ризику виникнення лих і забезпечує координацію відповідних заходів, зобов'язана проводити оцінку, оцінювати ризики, планувати їх управління та оцінювати здатність управляти ризиками на національному рівні [28, с.33].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Ми виходимо з того, що європейський підхід до розвитку цивільного захисту максимально близький та можливий для нашої держави, зокрема, пряме управління цивільним захистом здійснюється центральними органами виконавчої влади, а регіони повинні бути наділені повноваженнями, фінансовими і матеріальними резервами, рухами і спільнотами, які самостійно вирішують нагальні проблеми безпеки життя місцевого населення. Можемо сказати про те, що децентралізована модель організації суспільного життя в цілому і цивільного захисту зокрема, у зв'язку зі стійким соціально-економічним розвитком Сполучених Штатів довела свою перевагу над централізованою моделлю. На наш погляд, виходячи з досвіду європейських країн, реформа цивільного захисту повинна бути реалізована на наступних рівнях: політичному, який передбачає формування інституційних умов для демократизації суспільства в цілому і сфери цивільного захисту зокрема; інституційний, спрямований на реструктуризацію його структурних елементів організаційних відносин між різними рівнями державного управління; функціональний, що полягає в перерозподілі функціональних відносин між місцевими, регіональними та центральними органами державного управління в рамках центрального банку.

Враховуючи зарубіжний досвід удосконалення цивільного захисту та його компоненту системи інформаційно-аналітичного забезпечення, органам

державного управління необхідно здійснити ряд організаційних заходів. В той же час, на наш погляд, важливим питанням є вдосконалення одного із заходів, що вживаються цивільним захистом, зокрема, оповіщення органів державного управління та населення про загрозу та виникнення надзвичайної ситуації, інформування органів державного управління про загрозу та виникнення надзвичайної ситуації. Масштаби, наслідки і можливий розвиток одного вони відображають у фрагментах і не складають єдиної системи. У цих умовах, на нашу думку, невід'ємною частиною системи цивільного захисту повинні бути не окремі елементи інформаційного забезпечення, а система інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту України.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Зараз перед державною адміністрацією стоїть невідкладне завдання щодо ефективного вдосконалення центральної системи цивільного захисту України. У зв'язку з недосконалістю цивільного захисту в цілому і його системи управління зокрема, а також неефективною діяльністю центральних органів виконавчої ради і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення реалізації політики цивільного захисту, статусом захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій, які можуть виникнути в результаті надзвичайних ситуацій, аварійність в країні залишається низькою.

Уряд України виявив проблеми якості функціонування системи державних екстрених служб, пов'язані з несвоєчасним реагуванням підрозділів цієї системи на надзвичайні ситуації, незначними можливостями для ефективного виконання поставлених перед ними завдань, що унеможливило надання необхідної допомоги населенню в екстрених випадках тощо [30].

Причинами недоліків у діяльності органів управління в системі цивільного захисту часто є відсутність взаємозв'язку між механізмами державного управління у сфері цивільного захисту, а також у системах інформаційно-аналітичного забезпечення.

Незважаючи на численні наукові досягнення українських вчених у вивченні проблем державного управління, ми вважаємо, що взаємозв'язок механізмів державного управління з системами інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту потребує додаткових наукових досліджень. Отже, нагальна необхідність встановлення зв'язку між механізмами публічного управління в системах інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту і характером його впливу на функціонування цієї системи виправдана.

Ми вважаємо за доцільне розглядати дослідження механізмів публічного управління в системі інформаційного забезпечення цивільного захисту як

кореляцію між загальним (система управління цивільним захистом населення) і частковим (системах інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту і механізми публічного управління в цій галузі).

На наш погляд, процес управління є складовою частиною всього механізму управління. Процес управління спрямований на досягнення цілей нормативного управління за допомогою організаційних, правових, інформаційних та інших методів управлінського впливу і являє собою цілеспрямовану управлінську діяльність з супутніми їй елементами.

Взаємозв'язок функцій управління характеризується не тільки предметною стороною управлінської діяльності, а й їх циклічним характером, який задається в елементах (функціях) управлінського процесу, зокрема в організації системи управління, виборі цілей, прогнозуванні, плануванні або планування, інформація, прийняття рішень, організаційна і масова діяльність, контроль, оцінка ефективності управління. Критерій для виділення цих характеристик, існує особливість управлінського впливу, яка проявилася на певному етапі управлінського процесу [36. С. 545].

Ми вважаємо, що критерієм якості виконання функцій системою управління є досягнення цілей процесу управління. Тому, на наш погляд, критерієм якості виконання функцій системою управління цивільного захисту має бути ступінь керованості системою цивільного захисту, яка забезпечує досягнення необхідного рівня безпеки життя суспільства в цілому і кожного окремого громадянина в цілому зокрема. На наш погляд, критерієм якості виконання функцій системи інформаційного забезпечення цивільного захисту має бути умова, згідно з якою взаємозв'язок механізмів публічного управління (правової, організаційної та аналітичної інформації) гарантує, що система виконує зазначену функцію і завдань за призначенням.

Отже, законодавство про цивільний захист не дає прямого пояснення функціонування системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту, а лише підкреслює його окремі компоненти, які не є взаємозалежними. Інформаційно-аналітичне забезпечення також не визначається як форма

підтримки діяльності системи аналітично-інформаційного забезпечення цивільного захисту. В результаті відсутній взаємозв'язок між правовими, організаційними та інформаційно-аналітичними механізмами, тому критерій якості виконання функцій цією системою не реалізується.

Добре відомо, що система управління проявляється саме в процесі управління, який є її найбільш важливою динамічною характеристикою. Система управління призначена для здійснення строго ритмічного і функціонального процесу діяльності, який дозволяє безперервно реалізовувати цілі регулювання і підтримувати керовані об'єкти в необхідному стані. У той же час в процесі управління в конструкцію системи управління і її окремих ланок, комплексу нормативно закріплених функцій і структур підсистеми вносяться деякі зміни [34, с.364].

Аналіз попередніх наукових досліджень показує, що проблема об'єктивної оцінки державними органами обставин надзвичайної ситуації з метою прийняття обґрунтованого та своєчасного рішення про застосування сил і засобів цивільного захисту досі не вирішена.

Найбільш складним та динамічним етапом процесу управління є дії органів управління під час надзвичайної ситуації. Через мінливі обставини та брак часу на прийняття рішення керівник відділення невідкладної допомоги та штаб відділення невідкладної допомоги часто змушені діяти в умовах часткової невизначеності ситуації. У цих умовах важливий взаємозв'язок між організаційними та інформаційно-аналітичними механізмами державного управління, оскільки інформація є ключовим ресурсом для реалізації процесу управління в цілому та прийняття рішень у надзвичайних ситуаціях зокрема.

Щоб зрозуміти суть процесу управління, необхідно спочатку вивчити визначення поняття взаємозв'язків між механізмами державного управління і характером їх впливу на цей процес, оскільки без виявлення цієї залежності неможливо вирішити проблему вдосконалення системи управління і системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту.

Взаємозв'язок між механізмами публічного управління, на наш погляд, є основною формою їх взаємодії і взаємозалежності, яка проявляється в процесі функціонування системи управління цивільного захисту на всіх структурних рівнях ієрархії управління і впливає на виконання цих функціональних систем і завдання за призначенням. У цьому стані внутрішні зв'язки підкреслюють характер взаємодії між елементами механізму, структура яких становить єдине ціле, а зовнішні зв'язки підкреслюють характер взаємодії між механізмами в процесі їх функціонування в різних режимах.

Таким чином, в рамках повсякденної діяльності підготовка органів управління та його населення до дій в надзвичайних ситуаціях повинна бути організована і здійснюватися відповідно до вимог законодавства. Отже, дійсно, має існувати взаємозв'язок між правовими, організаційними та інформаційно-аналітичними механізмами, які забезпечують необхідний рівень підготовки організаційного підрозділу та населення до дій у надзвичайній ситуації. Однак результати діяльності органів управління і життя населення відображають існуючі прогалини в реагуванні на виникнення надзвичайних ситуацій і низький рівень обізнаності та підготовки населення до дій в цих умовах. На наш погляд, це, зокрема, наслідок низького взаємозв'язку правових, організаційних та інформаційно-аналітичних механізмів державного управління, що забезпечують функціонування системи управління, і системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту. В даному випадку мова йде про те, що через низький рівень їх професійної підготовки та виробничої кваліфікації реалізація положень законодавства в більшості випадків організована посадовими особами не в повному обсязі і халатно. З іншого боку, в ході діяльності органів управління в системі цивільного захисту в законодавчих і нормативних актах виявляються прогалини, але з цих причин, а також через недосконалу систему інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту відповідальні за дії в надзвичайних ситуаціях особи не ініціюють зміни і доповнення до цих заходів, а результати попередніх заходів і передової зарубіжної практики не узагальнюються і не відображаються в інших

заходах. Слід зазначити, що ці недоліки пов'язані з відсутністю взаємозв'язку між механізмами публічного управління, а також характерні для інших методів функціонування системи управління цивільним захистом.

Отже, саме структура і призначення кожного механізму визначають характер впливу взаємозв'язків між механізмами публічного управління на функціонування системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту. У той же час порушення взаємозв'язку між механізмами і/або збій в роботі одного з механізмів негативно позначається на ефективності інших механізмів і системи в цілому.

Заснований на аналізі попередніх наукових досліджень та практичної діяльності іноземних установ публічного управління в галузі цивільного захисту ми пропонуємо модель взаємозв'язку механізмів державного управління в системі інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту представлену на рис 2.1.

Рис. 2.1. Модель взаємодії механізмів публічного управління в системі інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту

Джерело: розроблено автором [30].

Запропонована модель передбачає, що інші механізми публічного управління (політичні, економічні тощо) можуть забезпечити належне функціонування цієї системи.

На нашу думку, режим роботи цієї моделі доцільний в процесі управління в якості реакції операційного підсилювача на дії органів управління в надзвичайних ситуаціях.

Загальновідомо, що управління надзвичайними ситуаціями складається з цілеспрямованої діяльності керівника з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, керівників служб і сил, задіяних у виконанні завдань в цих умовах, деякими з яких є: «постійний збір і вивчення даних про ситуацію в цій області»; своєчасне прийняття рішень; крім того, організація управління і всебічне забезпечення силами і засобами, контроль за своєчасним виконанням дій і завдань підлеглих і надання їм необхідної допомоги, зокрема [28].

Проте аналіз дій органів управління сили цивільного захисту в аварійних умовах дозволяє припустити, що керівники змушені уточнювати рішення при виконанні завдань, оскільки обставини в зоні надзвичайної ситуації змінилися [24], [11, С.110]. У цьому випадку керівники операційного провайдера завжди стежили за розвитком обставин і роз'яснювали своє рішення. Таким чином, враховуючи цей факт, можна відзначити, що стан інформаційного-аналітичного забезпечення в цілому робить істотний вплив на якість системи управління цивільним захистом, а також на взаємозв'язок організаційних та інформаційно-аналітичних механізмів державного управління, зокрема.

Слід зазначити, що робота органів управління з організації заходів у разі виникнення надзвичайних ситуацій проводиться відповідно до вимог нормативних документів і пов'язана з обробкою значних обсягів різноманітної інформації, тому процес управління передбачає реалізацію заходів щодо їх виявлення, узагальнення, обробки та подання керівництву в опрацьованій формі. Ми вважаємо, що в результаті взаємозв'язку правових, організаційних та інформаційно-аналітичних механізмів публічного управління велика кількість різноманітної і суперечливої вхідної інформації перетворюється в управлінську інформацію. У той же час передача інформації здійснюється в рамках управлінських циклів і включає пошук інформації, її обробку, узагальнення, розподіл між керівництвом і персоналом для подальшої обробки, надання

загальної, достовірної, актуальної, адекватної і своєчасної інформації, необхідної для управління та прийняття управлінських рішень. Відомо, що основною умовою підтримки постійного контролю є наявність зворотного зв'язку в системі управління. Пряма подача і зворотний зв'язок між суб'єктом і об'єктом управління є ключовою умовою обміну інформацією про цикли управління (як було показано на рис. 2.1).

Було виявлено, що ймовірність отримання інформації суттєво впливає на обґрунтованість рішення, оскільки неправильна інформація може призвести до неправильного рішення і не гарантує виконання завдань. При адмініструванні необхідно отримати і підтвердити інформацію декількома способами.

В даному випадку важливий саме взаємозв'язок механізму інформаційного аналізу з іншими механізмами, що забезпечує не тільки отримання інформації з різних джерел, але і її аналітичну обробку з організаційним механізмом, що забезпечує функціонування всіх ланок управління з отримання інформації та її подальшого використання.

Аналіз отримання інформації від начальника служби цивільного захисту показує, що він отримує її не тільки від начальника управління, але і від своїх підлеглих і від координуючих оперативних підсилювачів. Такий порядок передачі інформації здійснюється відповідно до чіткої ієрархії адміністративних органів, передбаченої нормативно-правовими документами. За цієї умови співвідношення правових, організаційних та інформаційно-аналітичних механізмів гарантує адекватну, повну, оперативну і корисну інформацію, яка дозволяє менеджеру своєчасно і ефективно реагувати на зміну обставин, всебічно і своєчасно організовувати виконання завдань. Персонал оперативно-аналітичного відділу аварійного притулку повинен враховувати, що керівник повинен надавати тільки ту інформацію, яка необхідна для прийняття рішення, але не слід забувати, що надмірне узагальнення даних обставин не сприятиме підвищенню якості управлінських рішень.

Таким чином, аналіз попередніх досліджень дозволив встановити визначення поняття «розвідувально-аналітичне управління в надзвичайних ситуаціях» і сформулювати його як сукупність і звіт про організаційні заходи (організаційний механізм), ініційовані органами державної влади для пошуку інформації про обставини, пов'язані з надзвичайними ситуаціями. у сфері невідкладної допомоги з можливих джерел аналогічних та інших систем та їх узагальнення, аналітична обробка (механізм аналізу інформації) та керівництво у формі пропозицій (правовий механізм).

Ми вважаємо, що для того, щоб система управління успішно виконувала свої функції, робота всіх її підсистем повинна бути ретельно організована. Незважаючи на те, що найважливішим ресурсом, що використовується системою управління, є інформація, необхідно створити систему інформаційно-аналітичного забезпечення як компонент системи управління центральним офісом, щоб вона працювала стабільно. Під час роботи системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту керівник повинен включати в структурні підрозділи Центру екстреного виклику персонал, здатний впроваджувати інформаційні та обчислювальні програми, моделювати дії в надзвичайних ситуаціях, використовувати сучасні інформаційно-аналітичні технології, які гарантують прийняття необхідних заходів та обґрунтоване адміністративне рішення.

Однак досвід оперативних заходів з виконання завдань на сході України показує, що при організації систем управління в цивільному захисті керівникам державної адміністрації довелося інтегрувати автоматизовані системи управління в аналогічні системи інших секторів безпеки і оборони України (Міністерство внутрішніх справ, Міністерство оборони, СБУ, ДПСУ).

Таким чином, розробка механізму взаємодії структур сектору безпеки і оборони України в цілому з аналогічними структурами європейських країн стала важливою проблемою у функціонуванні системи управління цивільним захистом [30].

Тому, зокрема, на навчальній базі Центру імітаційного моделювання університету Національної оборони України регулярно проводиться розподілені командно-штабні навчання країн Південно-Східної Європи з використанням імітаційної симуляції SEESIM (South-Eastern Europe Simulation Network), це одна з ключових ініціатив, що дозволяє реалізуватись в рамках діяльності Ради міністрів оборони країн Південно-Східної Європи з підтримкою об'єднаного командування США в Європі для досягнення співробітництва, щодо питань колективної безпеки та подальшого подолання наслідків НС у Південно-східному регіоні [32].

Тематичне дослідження SEESIM пропонує комплексний підхід до питань, пов'язаних з ліквідацією наслідків надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру та протидією сучасним загрозам у Балканському та Чорноморському регіонах. До такого сценарію відносять ситуації, які аварії, спрямовані, зокрема, на ліквідацію наслідків надзвичайної ситуації.

Основні цілі навчання SEESIM визначені наступним чином: розробка механізму взаємодії державних і військових адміністративних органів у надзвичайних ситуаціях та при загрозі терористичних актів на міжвідомчому, міжнародному та локальному рівнях; розробка та вдосконалення операційних процедур, які використовується для управління ліквідацією наслідків надзвичайних ситуацій; навчання органів управління співпраці з міжнародними, громадськими, неурядовими та урядовими організаціями та роботі зі ЗМІ; піднесення національних можливостей в області імітаційного моделювання [33]. Країни Південно-Східної Європи, в тому числі Україна, беруть участь у таких навчаннях та тренуваннях.

Для навчання в кожній країні використовується окремий елемент, в якому присутні наступні підгрупи: формується оперативний центр реагування з надзвичайних ситуацій (Emergency Operations Center – ЕОС), до якої входять представники міністерств і відомств, що займаються питаннями подолання наслідків надзвичайних ситуацій: Міністерство оборони; Державна служба з надзвичайних ситуацій; Міністерство внутрішніх справ; СБУ; Прикордонна

служба; Міністерство інфраструктури; Міністерство охорони Здоров'я; група, що контролює та управляє ходом навчання (Exercise Control Group – ECG Forward). Дані підгрупи використовуються в Центрі моделювання, а комплекс обладнання та програм зазначеного Центру підтримує технічну, обчислювальну та операційну складові навчання [23].

Ці заходи набувають все більшого значення в сучасних умовах, коли стан національної безпеки України не повною мірою відповідає сучасним викликам українського суспільства. Цікавими були наукові висновки українських вчених про ефективність механізмів державного управління в цілому та інформаційно-аналітичного забезпечення, зокрема, в тому, що стосується національної безпеки України.

Розроблені А. Семенченко теоретичні та методологічні засади формування адаптивних механізмів стратегічного планування інформаційно-аналітичного забезпечення політики державної безпеки з урахуванням можливостей структурної та параметричної адаптації системи для забезпечення національної безпеки на прийнятному рівні і з урахуванням максимально можливих особливостей інформаційно-аналітичного забезпечення стратегічного планування інформаційно-аналітичного забезпечення в цій області. Вчений запропонував методологію розробки комплексних стратегічних механізмів антикризового реагування у сфері державного управління національною безпекою, яка включає в себе набір конкретних процедур і порядок їх виконання з метою підвищення ефективності державного управління національною безпекою в країнах з перехідною економікою за кризових та надзвичайних ситуацій. Автором запропоновано методологію розробки складних механізмів антиросійського стратегічного управління у сфері державного управління національною безпекою, що включає набір специфічних процедур та порядок їх реалізації:

- створення бази даних існуючих часткових антикризових механізмів;
- обґрунтування цих механізмів, заснована на них, з урахуванням їх сильних і слабких сторін;

- поєднання часткових механізмів та адаптація або розробка нового складного механізму, процедури відбору адаптивних варіантів формування складного механізму і модифікація методів реалізації, розробка і управління антикризовими стратегіями, які в сукупності спрямовані на підвищення ефективності управління державою. національна безпека в кризових ситуаціях і терміново [32, С. 4, 20].

Вчені зазначають, що ефективна та дієва організація інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту передбачає ретельну перевірку всього сектору безпеки та оборони, а також перевірку громадської безпеки та цивільного захисту, зокрема, на наявність високопрофесійних, компетентних та об'єктивних аналітиків та експертів, результатом якого має стати, зокрема, підготовка низки документів стратегічного планування [33, с.15].

Автори відзначають, що в даний час серед основних проблем підготовки менеджерів можна виділити наступні: неможливість залучення найбільш кваліфікованих фахівців, галузевий підхід до вирішення і ресурсні обмеження для інформаційно-аналітичного забезпечення [33, С. 15].

Отже, мета полягає в тому, щоб отримати інструкції з організації освітньої діяльності аналітиків на стратегічному рівні з метою формування вимог до якості обсягу професійної підготовки.

Так, вчені виділяють наступні групи важливих властивостей аналітика: досить розвинені комунікативні навички, що є вищим пріоритетом для вчених, виправдовують той факт, що аналітик повинен оброблювати велику кількість різнорідної інформації в певний спектр тим, що важливо не тільки для менеджера при прийнятті стратегічного рішення, але і для цільової аудиторії; управління проектами, інформація та організаційні навички, оскільки інформація, що обробляється при прийнятті стратегічних рішень інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту в області національної безпеки і оборони, надходить з різних різнорідних джерел, якісний аналіз вимагає участі значної кількості фахівців і відповідної організації їх роботи та види діяльності [27, С. 15-16].

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Представлено загальний опис механізмів публічного управління в галузі цивільного захисту, яке визначається як сукупність стандартів, важелів, методів, стимулів та інструментів, за допомогою яких органи цивільного захисту виконують покладені на них функції і завдання в цій галузі. Публічне управління і складовим елементом є інформаційно-аналітичний механізм публічного управління в галузі цивільного захисту, за допомогою якого, зокрема, використовуються центральні інструменти для інформування та інформування органів управління і населення про надзвичайні ситуації, а також для збору та обробки первинної інформації з метою запобігання надзвичайним ситуаціям, надавати органам державного управління адекватну, повну, своєчасну та корисну інформацію, необхідну для прийняття адекватних рішень.

Основними компонентами моделі визначаються такі як зміст і мета управління, прямі зв'язки і зворотний зв'язок між ними, механізми публічного управління (правові, організаційні та інформаційно-аналітичні), взаємозв'язок між механізмами публічного управління, що забезпечують функціонування системи (з урахуванням допустимих обмежень нові механізми забезпечують його роботу).

Режим роботи цієї моделі враховується при управлінні системою управління цивільних захистом, невід'ємною частиною якої є систему інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту. Встановлено, що взаємозв'язок правових, організаційних та інформаційно-аналітичних механізмів забезпечує адекватну, повну, оперативну і корисну інформацію, яка дозволяє менеджеру (аналітику) своєчасно і якісно реагувати на зміну обставин і організувати виконання завдань цілком своєчасно. Сформульовано визначення терміну «система управління інформаційно-аналітичне забезпечення» в центральній системі цивільного захисту, встановлено вказівки щодо вдосконалення взаємовідносин механізмів публічного управління, що забезпечують стійке функціонування цієї системи.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ З ВРАХУВАННЯМ ІНОЗЕМНОГО ДОСВІДУ

В останні роки результати наукових досліджень в галузі державного управління не дали ґрунтовної відповіді на головне питання – про сутність публічного управління в цілому і в галузі цивільного захисту зокрема, а надто його інформаційно-аналітичного забезпечення. Зокрема, це проблемне питання пов'язане з необхідністю позиціонування інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту, як складової частини системи управління інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту України на законодавчому, організаційному та функціональному рівнях.

Це зробило необхідним визначити напрямки розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту, щоб намітити концептуальний підхід до його управління як на теоретичному рівні, так і в динаміці його розвитку, тобто з практичної точки зору, для досягнення цілей публічного управління.

На жаль, вітчизняна наукова школа в даний час намагається адаптувати зарубіжні концепції розвитку публічного управління до існуючих умов в Україні, хоча немає не тільки нових ідей, а й об'єктивної інформації про процеси, реально відбуваються в публічному управлінні в цілому і в сфері державного управління, зокрема у цивільному захисті.

Крім того, слід зазначити, що враховуючи попередній досвід функціонування системи управління цивільним захистом вчені намагаються створити елементи вдосконаленої системи, що враховує попередній досвід діяльності органів управління в цій галузі. В даних обставинах, якщо інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту в даний час не є невід'ємною частиною системи управління в цивільному захисті, визначеної в законодавстві.

Основою такого ставлення вченого є рефлексія, суть якої визначається здатністю керівника враховувати характеристики очолюваного ним колективу, здатністю і готовністю підлеглих виконувати поставлені завдання, а також його власними здібностями в залежності від рівня освіти, досвід, психологічні характеристики і т. д. Ми вважаємо, що автор виділив істотну складову якостей керівника, зокрема, вміння створювати умови для реалізації потенційних можливостей кожного співробітника, ефективне виконання описаних завдань, оптимальну організацію роботи команди, вміння спілкуватися і, за певних умов, придбайте важелі впливу, необхідні для досягнення мети [14, с . 10].

Ми згодні з точкою зору науковців, які розглядали публічне управління в галузі цивільного захисту, як цілеспрямовану діяльність органів управління, для ефективною реалізації якої нам необхідний механізм обробки великого обсягу інформації, необхідної для визначення завдань перспективних, порядок збору, систематизації та оцінки, механізм їх руху, порядок обміну не тільки на національному рівні [23, с. 95].

Розвиток теперішніх інформаційних технологій та їх застосування в діяльності органів державної влади, а також збільшення кількості та якості інформації, обробка та освоєння якої дозволяють певною мірою застосовувати, неможливі без формування державної політики в галузі формування та використання новітніх інформаційних технологій та будови інформаційно прогресивного суспільства в Україні [17, с. 255].

Відповідно, відзначимо, що перспективи розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту пов'язані зі створенням єдиної системи інформаційного суспільства в Україні. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні «розкриває мету, основні принципи та стратегічні завдання розвитку інформаційного суспільства в Україні» [29].

Стратегія визначає складність проблеми підвищення ефективності використання інформаційно-комунікаційних технологій для вдосконалення системи прийняття рішень публічного управління, яка не може бути вирішена на рівні окремих державних органів або адміністративно-територіальних

утворень. Вирішення цієї проблеми потребує значних ресурсів, скоординованих організаційних змін та узгодженості дій усіх органів влади. Стратегія включає впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, створення нових ресурсів, інструментів, методів і методик, здатних забезпечити розвиток науки та інновацій, а також використання технологій ситуаційного менеджменту в діяльності державних органів з підготовки та підтримки прийняття рішень в публічному управлінні [29].

У зв'язку з цим слід зазначити, що розвиток публічного управління в цілому та у сфері цивільного захисту – зокрема залежить від стану електронного врядування в Україні. Інструкції, механізми і терміни формування ефективних систем – концепція визначає Уряд, реалізація якого передбачає «ідею реформування публічного управління та децентралізації на основі широкого використання сучасних інформаційних та комунікаційних технологій по всій країні», щоб «гарантувати автоматизований обмін даними та взаємодію між системами та телекомунікацій державних органів», яка «підтримуватиме реалізацію пріоритетів, встановлених у Стратегії сталого розвитку» Україна-2020 [36].

Таким чином, встановлено, що в цілому інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державного управління ґрунтується на зазначених та інших положеннях нормативно-правового забезпечення України. Також, ці проблеми описані в нормативно-правовому акті, що регулюють діяльність державного управління в області цивільного захисту.

Кодекс «налаштовує відносини щодо захисту територій, населення, природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, реагування на них та функціонування єдиної державної системи цивільного захисту [18].

У принципах кодексу розкривається питання інформування про надзвичайні ситуації та оповіщення про загрози та їх виникнення, дається визначення системи оповіщення, одним із завдань єдиної державної служби цивільного захисту є обробка інформації про надзвичайні ситуації, публікація інформаційних матеріалів щодо захисту від надзвичайних ситуацій. населення і

території від наслідків надзвичайних ситуацій. Кодекс також визначає повноваження оперативно-рятувальної служби цивільного захисту України, добровільних формувань цивільного захисту, комерційних організацій та громадян щодо отримання інформації про загрозу та виникнення надзвичайної ситуації [18].

Проте, ми відзначаємо, що в Кодексі не визначені питання прийняття рішень органами державної влади, що стоять на чолі надзвичайних заходів або готовності і публічних дій в надзвичайній ситуації. Отже, у зазначеному нормативно-правовому законодавстві питання про інформаційно-аналітичне забезпечення цивільного захисту залежно від штату подано у фрагментованому та розрізненому вигляді і не є центральною системою.

У даній Концепції національної цільової програми розвитку цивільного захисту на 2009-2013 роки говориться: «структура єдиної системи цивільного захисту не впорядкована, необхідна оптимізація для управління процесами цивільного захисту. На локальному рівні управлінські функції дублюються, і здебільшого функціональна підсистема не навчена і не підготовлена для виконання покладених на неї завдань» [30]. В одно час спостерігаються й інші недоліки центральної системи управління у галузі цивільного захисту, особливо щодо інформаційно-аналітичного забезпечення, а саме: нерівномірність системи «моніторингу та прогнозування надзвичайних ситуацій, що функціонує у вигляді локальної, галузевої або самостійної підсистеми, яка не об'єднана в єдиний інформаційно-аналітичний комплекс», відсутність надійної системи інформування населення про надзвичайні ситуації [23]. Рішення вище згаданого законодавчого акту нині не реалізовано.

Слід зазначити, що діяльність органів публічного управління в області цивільного захисту в даний час координується через систему органів державного управління Міністерства внутрішніх справ. У цій державі в останні роки автономними процесами продовжувався розвиток окремих інформаційних, телекомунікаційних систем у всіх сферах діяльності органів управління МВС. Сучасний стан не повною мірою відповідає сучасним

вимогам до організації інформаційної взаємодії та якості інформаційних ресурсів. Вирішення завдань, що полягають у впровадженні повної автоматизації процесів управління в сферах відповідальності органів внутрішніх справ та центральних органів виконавчої влади, зокрема, в наданні невідкладної медичної допомоги населенню в надзвичайних ситуаціях і т. д. Досі побудова «взаємодії між інформаційними та телекомунікаційними системами залишається неузгодженою, не вистачає стандартизованих інтеграційних інтерфейсів для обміну даними» [18, с. 3].

З приводу вищесказаного Концепція системної інформаційної програми Міністерства внутрішніх справ України на 2018-2020 роки визначає підвищення ефективності роботи і взаємодії з максимальним використанням інформаційно-комунікаційних технологій при виконанні завдань як один з основних підходів до досягнення поставлених цілей зі стратегії розвитку системи МВС України до 2020 року [18, с. 1].

Реалізація принципів Концепції створює умови для «переходу до якісно нової інформаційно-аналітичної моделі діяльності органів управління», оптимізації, підвищення ефективності і результативності основних завдань, зокрема, щодо цивільного захисту, «впровадження інноваційної моделі єдиної інтегрованої інформаційної середовища, заснована на цілісності електронних інформаційних ресурсів» [15, с. 1,19]. Загальновідомо, що діяльність органів і відомств Міністерства внутрішніх справ та Державної рятувальної служби здійснюється комплексно та у взаємодії з другими структурами сектору безпеки та оборони України.

Ці заходи досить тісно пов'язані з рішенням Уряду України реформувати існуючу систему державної служби з надзвичайних ситуацій, щоб вона відповідала, зокрема, сучасним викликам державної безпеки [20]: «вдосконалення механізму взаємовідносин з іншими структурами щодо забезпечення національної безпеки за рахунок подальшого розвитку Центру державного управління Державною аварійно-рятувальною службою»; «модернізація системи цивільного захисту на національному та локальному

рівнях, створення системи оповіщення на рівні громади»; «створення відповідних локальних центрів і налагодження їх взаємодії з Головним ситуаційним центром та іншими оперативними центрами»; «стан компонентів сектору безпеки і оборони»; «створення та впровадження автоматизованої системи управління телекомунікаційною мережею, центру обробки даних, інтегрованої підсистеми інформаційного забезпечення» [28].

Одним з передбачуваних результатів реалізації Стратегії є «утворення оптимальної системи управління єдиною державною системою цивільного захисту та значне підвищення ефективності її діяльності» [28].

Таким чином, аналіз основних нормативних актів по інформаційно-аналітичному забезпеченні цивільного захисту показує, що ці питання представлені в законодавстві окремо і не систематизовані, що негативно позначається на функціонуванні єдиної державної системи цивільного захисту. Крім того, слід зазначити, що заходи, запропоновані в розглянутих концепціях і стратегіях, ще не були повністю реалізовані і протягом певного періоду часу. Ці висновки також побічно підтверджуються результатами наукових досліджень в області публічного управління в цілому і в області цивільного захисту зокрема.

За підсумками нашого дослідження, можемо запропонувати концептуальний підхід до розробки системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту в сучасних невизначених умовах:

1. Проблема, визначена в концептуальному підході щодо розробки системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту.

За час роботи єдиної державної системи цивільного захисту в щоденному режимі роботи, у разі підвищеної тривожності, надзвичайних ситуацій та техногенних ситуацій, існує гостра необхідність у своєчасному отриманні адекватної, повної, оперативної та корисної інформації про поточний стан системи управління цивільним захистом, існує також конкретний ризик виникнення надзвичайної ситуації, що вимагає прийняття своєчасного і розумного управлінського рішення щодо ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, організації чіткої взаємодії сил і засобів відповідного центрального

органу виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування повне розгортання та впровадження рішення. Важливою інформацією для управління цивільним захистом також є готовність органів управління та населення до дій у надзвичайних ситуаціях.

Вирішенням цієї проблеми стане розвиток системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту, який забезпечить ефективне управління силами і засобами цивільного захисту, буде значно підвищено рівень міжвідомчої взаємодії у сфері забезпечення безпеки населення і держави в цілому, готовності органів управління і населення до надзвичайних заходів.

2. Розгляд причин виникнення проблеми і пояснена необхідність вирішити цю проблему.

Дані аналізу виконання завдань у запобіганні та реагуванні на надзвичайні ситуації державними органами влади та системи цивільного захисту, підготовка уповноваженими органами управління і населення до дій в цих умовах в даний час відображають невирішену проблему, яка полягає в розриві між сучасними викликами безпеки для країни. Так, одним із завдань що забезпечує розвиток цивільного захисту є вдосконалення та забезпечення ефективного функціонування єдиної державної системи цивільного захисту та приведення її у відповідність до стандартів ЄС.

3. Ціль застосування концептуального підходу щодо розробки системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту.

Ціллю концептуального підходу є розробка системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту, що знижує ризик виникнення надзвичайних ситуацій, людських жертв, матеріальних втрат і фінансових ресурсів для усунення їх наслідків.

4. Засоби і методи вирішення проблеми описаної в концептуальному підході до розробки системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту.

Концептуальний підхід спрямований в першу чергу на забезпечення розвитку функціонування органів державної влади та системи цивільного

захисту у всіх режимах роботи, а населення – на дії в умовах загрози і виникнення надзвичайних ситуацій, а також на виконання завдань державного управління в цій галузі.

Цей концептуальний підхід визначає реалізацію запропонованих заходів, а саме:

- уточнити поняття «цивільний захист» та його дефініції залежно від держави для захисту населення, територій, природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, інформування органів державної влади та населення, реагування на їх наслідки та їх ліквідації, та надання допомоги постраждалим у мирний час та у період військового часу;

- функціонування системи управління в цивільного захисту та її складових підрозділів;

- встановлення та дослідження правових, організаційних та інформаційно-аналітичних механізмів публічного управління у сфері цивільного захисту, таких як набір стандартів, важелів, стимулів, методів, інструментів, інструментів, які інформують та оповіщують громадськість та органи управління про надзвичайні ситуації, збирають і обробляють інформацію з метою надання відповідної, повної, оперативної і корисної інформації, необхідної для реалізації державних управлінських рішень;

- був прийнятий ряд критеріїв оцінки цивільного захисту, як функції держави в цілому, а його інформаційно-аналітичного забезпечення зокрема, критерієм оцінки функцій держави є результат діяльності його інститутів, тобто стан, в якому знаходиться цивільний стан, реалізація його функції повністю відповідає цільовим надрам; критерій якості виконання функцій системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту – це умова, при якій взаємозв'язок між визначальними механізмами публічного управління (правовими, організаційними, інформаційними та аналітичними) забезпечують виконання зазначеної системи функцій і завдань за призначенням;

- впровадження у сферу державного управління поняття «інформаційно-аналітичне забезпечення системи управління в цивільному захисті у в

надзвичайних ситуаціях» в цілому і взаємозв'язок між організаційними заходами (організаційним механізмом), що направляються органами державного управління для пошуку ефективних рішень, інформація про обставини в зоні надзвичайної ситуації (аналітичний механізм) і адміністрації у вигляді пропозицій (правовий механізм) для прийняття обґрунтованого рішення про використання сил і засобів цивільного захисту;

- пропонування змін та доповнень до існуючого нормативно правового забезпечення у сфері цивільного захисту для визначення системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту;

- інтеграція існуючих системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту в подібні системи інших правоохоронних органів у сфері безпеки та оборони України;

- забезпечення системи підтримки системи управління цивільним захистом для прийняття ефективних обґрунтованих рішень;

- вживання інноваційних інформаційних технологій, сучасних математичних моделей та технічно-програмних інструментів, які повинні стати невід'ємною частиною системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту;

- реалізація алгоритмічної моделі функціонування існуючого механізму публічного управління в системі інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту, заснованої на прийнятті критерію функціонування механізму публічного управління в системі інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту, при яких загальна кількість завдань системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту, виконання яких може забезпечити механізм, дорівнює або перевищує кількість завдань, виконуваних системою інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту всього завдань, які може виконувати механізм;

- впровадження розробленого керівником алгоритму прийняття рішення про надзвичайні заходи, ознайомлення зі способами забезпечення дій сил і засобів цивільного захисту та інформаційно-аналітичного забезпечення,

підвищення рівня підготовки керівника органів управління, його персоналу та населення до надзвичайних заходів, дотримання основних вимог, сформульованих для систем інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту;

- запровадження основоположних напрямків удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення – готовність населення до дій у надзвичайних ситуаціях;

- реалізація заходів щодо вдосконалення системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту або для підготовки заходів на випадок надзвичайних ситуацій;

- оцінка функціональної якості системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту з використанням методу, заснованого на системному підході до вивчення складних систем, шляхом аналізу основних факторів, що впливають на стан зазначеної системи в аварійній ситуації, і визначення критерію оцінки – умов, при яких кількість реалізованих інформаційно-аналітичного забезпечення більше або менше дорівнює необхідному рівню інформаційно-аналітичного забезпечення;

- застосування сучасної алгоритмічної моделі для визначення раціонального методу роботи системи цивільного захисту на основі методів аналізу ієрархії це дозволяє нам вивчити дану систему в динаміці її функціонування і критерій оцінки альтернативних методів роботи системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту;

- проведення комплексної оцінки системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту, включивши авторський підхід до методу оцінки функціональної якості даної системи та ієрархічну модель для порівняння альтернативних функціональних методів зазначеної системи. Показано послідовність, застосовану шляхом прямого зв'язку між першим і другим етапами з оцінки системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту. У разі будь-яких змін у функціонуванні системи (від повсякденної діяльності з високим рівнем тривоги, надзвичайних ситуацій та

навпаки) застосовується зворотний зв'язок, яка встановлює взаємозв'язок між методом оцінки функціональної якості системи цивільного захисту і ієрархічною моделлю для порівняння альтернативних функціональних. Цей взаємозв'язок дозволяє нам визначити поточний стан системи цивільного захисту та розробити заходи щодо його розвитку (схема взаємозв'язку між методом оцінки функціональної якості системи цивільного захисту та ієрархічною моделлю порівняння альтернативних функціональних методів системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту за допомогою методу аналізу ієрархії показана на рис. 3.1. Іншими шляхами і способами вирішення проблеми є: переоснащення матеріально-технічної бази аварійно-інформаційної системи на сучасні інформаційні технології, що забезпечує оперативне оповіщення про потенційну загрозу або виникнення надзвичайної ситуації відповідно до європейських стандартів, інтеграція автоматизованих систем оповіщення та оповіщення раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення в територіальних системах держави;

- вдосконалення процесу експлуатації системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту в аварійній ситуації, зокрема, за рахунок забезпечення описаної структурної та функціональної гнучкості системи в умовах необхідності швидкого переходу на різні режими роботи в залежності від поточної ситуації, а також надійності окремих, найбільш важливих елементів зазначеної системи.

5. Результати, які очікуються від реалізації концептуального підходу до розробки системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту.

Відповідно до результатів від реалізації заходів концептуального підходу до розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту планується визначити дану систему, як невід'ємну частину системи управління системою цивільного захисту; розширити сферу застосування системи цивільного захисту за рахунок показників, що забезпечують виконання завдань у цій галузі державними органами; забезпечення ефективної діяльності управління органів державної влади у галузі безпеки та охорони здоров'я.

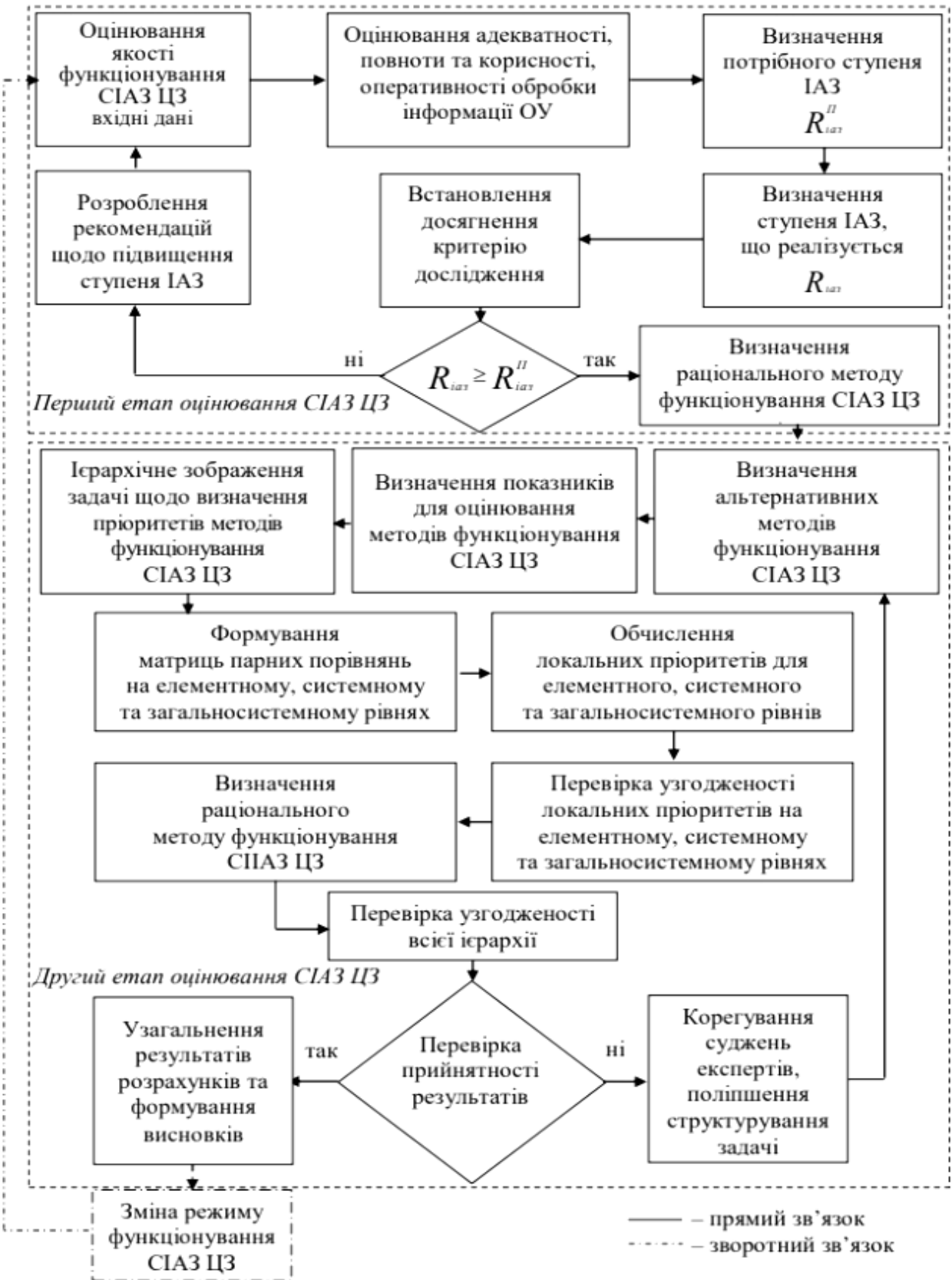

Рис. 3.1. Схематичне зображення взаємозв'язків методів оцінювання якості функціонування системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту

Джерело: розроблено автором за [15]

Розробка та узгодження нормативно-правової бази діяльності системи цивільного захисту органами державного управління; створення сучасних інформаційно-телекомунікаційних мереж, інформаційно-аналітичних систем, автоматизованих систем, що забезпечують виконання завдань у сфері цивільного захисту органами державного управління; організація ефективної взаємодії компонентів цивільного захисту при виконанні завдань за цільовим призначенням; створення та впровадження сучасних інформаційних і телекомунікаційних мереж, інформаційно-аналітичних систем, автоматизованих систем, що забезпечують виконання завдань у сфері цивільного захисту органами державного управління; організація ефективної взаємодії між компонентами системи цивільного захисту при виконанні завдань за призначенням.

б. Розмір матеріальних, фінансових, технічних і трудових ресурсів.

Впровадження положень концептуальних принципів до експлуатації і розвитку системи цивільного захисту не вимагає додаткових фінансових, матеріальних, технічних і грошових втрат системи і досягнення критерію-умови, при якому обраний режим роботи забезпечує виконання завдань, поставлених перед зазначеною системою.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Щоб оптимізувати роботу керівника організаційного підрозділу, особливо в екстрених ситуаціях, рекомендується застосовувати найбільш раціональні стилі управління при виконанні завдань в екстрених ситуаціях і встановити послідовність дій керівника, яка передбачає гнучке управління для організації робочих процесів та дії в надзвичайних ситуаціях. Використання розробленого алгоритму для організації взаємодії між менеджером на етапах управління у разі виникнення надзвичайної ситуації, через певні етапи виконання певних завдань, з урахуванням можливих змін обставин, варіантів дій відділів та

розвитку таких ситуацій, що містять всі етапи виконання певних завдань, процесів управління та їх взаємозв'язку. Акцент робиться на використанні досвіду зарубіжних країн щодо системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту в Україні, який заснований на досягненні достатнього рівня безпеки, балансу позитивних і негативних обставин всередині конкретного об'єкта, території і держави в цілому.

Доцільність концептуального підходу до розробки системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту в умовах невизначеності умов, зокрема, для поліпшення процесу функціонування зазначеної системи в аварійній ситуації, демонструється забезпеченням структурної та функціональної гнучкості описуваної системи в умовах необхідності швидкого переходу на різні режими функціонування відповідно до поточної ситуації.

У кваліфікаційній роботі підтверджується проведення комплексної оцінки системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту, яка містить авторський підхід до методу оцінки якості функціонування зазначеної системи та ієрархічну модель порівняння альтернативних методів її функціонування, яка реалізована за рахунок прямого зв'язку між першим та другим етапами оцінки зазначеної системи. У разі зміни режиму роботи застосовується зворотний зв'язок, який встановлює взаємозв'язок між цими етапами і дозволяє визначити поточну ситуацію і розробити заходи щодо розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту в невизначених умовах.

ВИСНОВКИ

На основі досліджень, проведених в рамках кваліфікаційної роботи, можна зробити такі висновки:

У роботі узагальнюється міжнародний досвід організації управління системою цивільного захисту у цій галузі та зазначається, що в моделях управління в цивільного захисту в цілому та в надзвичайних умовах, особливо за кордоном – враховуються потенційні можливості конкретної держави щодо забезпечення ефективності структур безпеки, а відмінності між ними пов'язані з механізмами, встановленими в цивільному захисті. Данна робота підтверджує важливість вивчення та впровадження зарубіжного досвіду в системі цивільного захисту. Україна в організації взаємодії різнорідних структур, що виконують завдання в системі аварійно-рятувальних робіт, в першу чергу на локальному рівні, з метою поліпшення здоров'я населення, і пропонує використовувати міжнародний досвід в реалізації індивідуального підходу до організації попередження надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків, який передбачає комплекс заходів з оцінки наслідків надзвичайних ситуацій, загрози, профілактика, готовність, реагування та відновлення, а також використання встановлено, що розвиток системи цивільного захисту в Україні має бути базовим, організаційним, інформаційним та аналітичним.

Загальна структура системи управління встановлюється в системі цивільного захисту, який складається з групи органів управління та системи інформаційного забезпечення цивільного захисту, яка й є інформаційним інструментом для досягнення цілей публічного управління в цій галузі. Завдячуючи взаємозв'язкам між своїми елементами система управління системою цивільного захисту здійснює ряд дій і заходів, організованих, реалізованих і реалізованих органами державного управління, зокрема, щодо постійної готовності до дій органів управління та системи цивільного захисту, по пошуку, отриманні та узагальненні інформації про загрозу, зовнішній вигляд і обставини в області надзвичайних ситуацій, а також готовність населення до

надзвичайних заходів, що забезпечують збалансованість організаційної структури цивільного захисту.

Механізми публічного управління вивчаються в області цивільного захисту, і розробляється модель взаємозв'язку правових, організаційних, інформаційних та аналітичних механізмів публічного управління в системі цивільного захисту, як форма їх взаємодії і взаємозалежності на всіх структурних рівнях управлінської ієрархії, які проявляються у функціональному процесі системи управління цивільного захисту і впливають на роботу цих систем функцій і завдань за призначенням внутрішні зв'язки виділяють характер взаємодії між елементами механізму, сукупність яких утворює його структуру, так як головного органу у цьому, а зовнішні зв'язки підкреслюють характер взаємодії між механізмами в ході їх функціонування в різних режимах.

Пропонуються заходи організаційно-управлінського рішення інформаційно-аналітичного забезпечення в надзвичайних ситуаціях, засновані на комплексному підході і враховують принцип узгодженості, визначення і послідовного угруповання показників, з метою створення ієрархічної моделі порівняння альтернативних функціональних методів такої системи, що дозволяє нам розглядати управлінське рішення. Встановлюється управлінське рішення інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту в рамках загальної послідовності дій органів державного управління у разі виникнення надзвичайної ситуації, яке передбачає використання таких методів роботи на етапі призначення відповідального за ліквідацію наслідків надзвичайної ситуації та формування округу з надзвичайних ситуацій., терміновість, що забезпечує прийняття раціональних рішень шляхом прямих зворотних зв'язків і взаємних зв'язків між сторонами.

Рекомендуються перспективні напрямки для організації та інформаційно-аналітичного забезпечення системи цивільного захисту. Щоб оптимізувати роботу керівника організаційного підрозділу в надзвичайних ситуаціях, необхідно застосовувати найбільш раціональні стилі лідерства при виконанні

складних завдань – демократичні і ситуативні, а кращі якості керівника організаційного підрозділу повинні бути особистими і професійними, зокрема, вміння вирішувати складні завдання, йти на розумний ризик. Рекомендується використовувати режим робочої ситуації менеджера, за допомогою якого менеджер (аналітик-керівник) вибирає найбільш раціональну послідовність дій, яка складається з певних логічно взаємопов'язаних дій, а також зворотного зв'язку, яка має на увазі своєчасне отримання інформації про хід робіт, можливі зміни ситуації та своєчасне отримання менеджером оптимального виконання завдань вноситься пропозиція щодо реалізації розробленого алгоритму організації взаємодії керівником організаційного підрозділу на етапах управління у разі виникнення надзвичайної ситуації, який визначає певні етапи виконання завдань, було відзначено виконання описаних завдань, реалізація можливих дій з управління завданнями, що охоплюють всі етапи процесу, необхідність застосування зарубіжного досвіду в області цивільного захисту в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Акоф Р., Сасиени М. Основы исследования операций : монография / Мир. Москва. 1971. 536 с.
2. Андреев С. О. Інституціональні засади розвитку державних систем цивільного захисту : дис. ... д-ра наук держ. упр. : спец. 25.00.02 "Механізми державного управління" / Нац. акад. держ. упр. при Презид. Укр. Київ, 2017. 552 с.
3. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления. Курс лекций / Москва : Юрид. лит., 1997. 400 с.
4. Афанас'єв І. М. Досвід ліквідації аварій на автотранспорті. Досвід взаємодії служб щодо надання невідкладної допомоги постраждалим Сучасний стан цивільного захисту України : перспективи та шляхи до Європейського простору : матеріали 17 Всеукр. наук.-практ. конф. рятувальників (22-23 верес. 2015, м. Київ). Київ : ІДУЦЗ, 2015. С. 454-456.
5. Балашов А. М. Формування механізмів державного управління сталим розвитком регіонів України : автореф. дис. ... д-ра наук держ. упр. : спец. 25.00.02 "Механізми державного управління" / Класич. приватний ун-т. Запоріжжя, 2010. 40 с.
6. Барило О. Г. Ієрархічна модель порівняння альтернативних методів функціонування системи інформаційно-аналітичного забезпечення цивільного захисту. *Актуальні проблеми державного управління*. зб. наук. пр. Харків : Вид-во ХарРІ НАДУ "Магістр". 2017. № 2 (52). С. 37-44.
7. Белікова К. Г., Потеряйко С. П. Удосконалення правового та організаційного механізмів державного управління у сфері цивільного захисту. Публічне управління та адміністрування на сучасному етапі державотворення : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (24 жовт. 2019, м. Київ). Київ : КНТЕУ, 2019. С. 10-12.
8. Біленська Д. О. Визначення інформації в концепції антропоцентричного підходу. *Теорія і практика правознавства* : електр. наук,

фах. вид. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2013. Вип. 2. ІЖБ : http://nbuv.gov.ua/j-pdf7tipp_2013_2_47.pdf (дата звернення: 07.01.2023).

9. Бухтатий О., Радченко О., Головченко Г. Україна медійна: на порозі інформаційної революції : монографія / Видавець СВС Панасенко. Київ, 2015. 208 с.

10. Варенко В. М. Інформаційно-аналітична діяльність : навч. посіб. / Нац. авіац. ун-т. Київ , 2014. 417 с.

11. Войтович Р. В. Механізми подолання глобалізаційних викликів суспільного розвитку України. *Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Презид. Укр. Сер. Держ. упр.* : наук. журн. 2011. № 2. С. 90-98.

12. Волянський П. Б., Потеряйко С. П. Підвищення рівня підготовки керівників сфери цивільного захисту за рахунок розвитку їх креативних якостей. *Інвестиції: практика та досвід* : наук.-практ. журн. 2015. № 6. С. 108-111.

13. Воронов О. І. Прийняття управлінських рішень в індетермінованих умовах у сфері державної служби: соціально-психологічний аспект : дис. ... д-ра наук держ. упр. : спец. 25.00.03 "Державна служба" / Нац. акад. держ. упр. при Презид. Укр. Київ, 2018. 498 с.

14. Гада О. Б. Державне управління підготовкою фахівців сфери цивільного захисту: досвід Республіки Польща для України : дис. ... канд. наук держ. упр. : спец. 25.00.02 "Механізми державного управління" / Нац. ун-т цивільного захисту України. Харків, 2019. 250 с.

15. Ганцюк Т. Д. Механізми інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності місцевих державних адміністрацій в Україні : дис. ... канд. наук держ. упр. : спец. 25.00.02 "Механізми державного управління" / Івано-Франківський нац. техн. ун-т нафти і газу. Івано-Франківськ, 2019. 259 с.

16. Державне управління в Україні : навчальний посібник / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ, 1999. 432 с.

17. Зарубіжний досвід державного управління: доцільність і можливості застосування в Україні : наук, розробка / Грнцяк І. А. та ін. Київ : Вид-во НАДУ, 2012. 56 с.

18. Кравченко Р. А. Використання європейського досвіду організаційного забезпечення зниження ризику надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру. *Державне управління: теорія та практика* : електр. наук. фах. вид. / НАДУ при Президентові України. 2017. № 1. С. 26-37. URL: <http://www.e-patp.academy.gov.ua/pages/dop/19/files/e7f7df19-21a4-46f4-b4a1-87e960d9903a.pdf> (дата звернення: 07.12.2022).

19. Ковальчук В. М. Теоретичні підходи до організації систем цивільної оборони країн НАТО в контексті адаптації їх досвіду для України. *Ефективність держ. упр.* : зб. наук. пр. Львів : ЛРІДУ НАДУ. 2015. Вип. 42. С. 85-93.

20. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 // База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 06.12.2022).

21. Крамаренко А. В. Сучасні підходи до оцінювання ефективності управління персоналом. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. Економічні науки* : зб. наук. пр. Херсон : [б. в.]. 2014. Вип. 8 (2). С. 95-98.

22. Малиновський В. Я. Стан і перспективи адміністративної реформи в Україні. *Наук. пр. Чорномор. держ. ун-ту ім. П. Могили комплексу “Києво-Могилянська акад.”. Сер. Політологія* : наук. журн. 2013. Т. 212. Вип. 200. С. 18-22.

23. Неклонський І. М. Результати наукових досліджень взаємодії Національної гвардії України з Державною службою України з надзвичайних ситуацій під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. *Честь і закон: наук, журн.* 2015. № 1. С. 24-34.

24. Оболенський О. Ю., Королюк Ю. Г. Системна концепція категорії “механізми державного управління”. *Інвестиції: практика та досвід* : наук.-практ. журн. 2011. № 10. С. 79-84.

25. Осовська Г. В., Осовський О. А. Основи менеджменту : навчальний посібник / Кондор. Київ, 2006. 664 с. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-text-5529.html> (дата звернення: 11.11.2022).

26. Прийняття управлінських рішень : навчальний посібник / за ред. Ю. Є. Петруні; Університет митної справи та фінансів. Дніпропетровськ, 2015. 209 с.

27. Про затвердження Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів : розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.05.2003 № 259-р // База даних “Законодавство України” / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/259-2003-%D1%80#Text> (дата звернення: 08.07.2022).

28. Про затвердження Плану основних заходів цивільного захисту на 2019 рік : розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 № 1076-р // База даних “Законодавство України” / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/1076-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 08.10.2022).

29. Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1052 // База даних “Законодавство України” / ВР України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 08.11.2022).

30. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII // База даних “Законодавство України” / ВР України. ІЖБ: <https://zakon.rada.gov.Ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 08.12.2022).

31. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 № 649-р // База даних “Законодавство України” / ВР України. ІЖБ:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%01%80#Text1> (дата звернення: 08.11.2022).

32. Про схвалення Концепції управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру : розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.01.2014 № 37-р // База даних “Законодавство України” / ВР України. : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37-2014-%01%80#Text1> (дата звернення: 06.09.2022).

33. Рачинський А. П. Аудит персоналу як технологія забезпечення ефективності систем управління персоналом органів влади : навч.-метод. матеріали / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Ін-т підвищення кваліф. керівн. кадрів. Київ, 2013. 36 с.

34. Терент’єва А. В. Управління надзвичайними ситуаціями з елементами кризового менеджменту. *Державне управління: удосконалення та розвиток* : електр. наук. фах. вид. / Дніпров. держ. аграрн.-економ, ун-т. 2015. № 9. URL : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=881> (дата звернення: 20.12.2022).

35. Ульяновченко Ю., Гнатенко А. Інформаційне забезпечення процесу прийняття рішень у державному управлінні: нові методологічні підходи. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2015. Вип. 2. С. 230-238.

36. Центр імітаційного моделювання Національного університету оборони України імені Івана Черняховського. ІЖЦ: <http://sim.nuou.org.ua/index.php/ua/sim-khn/mizhnarodni/rozpodileni> (дата звернення: 08.12.2022).

37. Шульженко І. В. Особливості інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень. Наукові розробки, передові технології, інновації : збірн. наук, праць та тез наук, доповід. за матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (трав. 2017, мм. Прага-Брно-Київ). Київ: НДІСР, 2017. С. 376-383.

38. Яновська Г. Л., Чернушкіна О. О. Організація праці управлінського персоналу: дистанц. курс. / Хмельницьк. нац. ун-т. 2015. URL: http://dn.khnu.km.ua/dn/k_default.aspx?M=k 1052&T=06&Ing= 1 &st=0 (дата звернення: 10.12.2022).

39. European Parliament and of the Council : Decision № 1313/2013/EU of 17 December 2013 on a Union Civil Protection Mechanism. URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32013D1313> (дата звернення: 23.09.2022)